

שער 5 (חלק 2, פרק 2 "הון עצמי של חברת ביטוח")

סימן א' - משטר כושר פירעון חשבונאי

1. משטר כושר פירעון חשבונאי

(א) הון עצמי נדרש לכושר פירעון של חברת ביטוח²¹

(1) הגדרות

"איגרת חוב מיועדת" - כל אחת מאלה:

(1) איגרת חוב שמנפיקה מדינת ישראל לפי חוק המילווה (חברות הביטוח), התשכ"ג-1962;

(2) איגרת חוב בערבות מדינת ישראל שהונפקה במסגרת הסכמי ביטוח חיים צמוד;

"בורסה", "בנק" - כהגדרתם בתקנות כללי השקעה;

"ביטוח בריאות" - ביטוח מפני תאונות אישיות וביטוח מפני מחלות ואשפוז המנויים בפסקאות (5) ו-(6) בסעיף 1א להודעת ענפי ביטוח;

"ביטוח בריאות ארוך טווח" - ביטוח בריאות הכולל אחד מהכיסויים הבאים: סיעוד, אובדן כושר עבודה, מחלות קשות, השתלות, ניתוחים, תרופות או תאונות אישיות, לתקופה העולה על שנה;

"ביטוח בריאות קצר טווח" - ביטוח בריאות הכולל את אחד מהכיסויים הבאים: נסיעות לחו"ל, שיניים, עובדים זרים, או תאונות אישיות, לתקופה שאינה עולה על שנה;

"ביטוח חבויות" - ביטוח מפני אחריות מעבידים, ביטוח לפי דרישות פקודת ביטוח רכב מנועי,

¹ חוזר ביטוח 2018-1-3 "הוראות בדבר הון עצמי לכושר פירעון של מבטח" (4.3.2018).

כללי

בהוראות חוק הפיקוח על הביטוח לעניין הון עצמי של חברת ביטוח, נעשתה הבחנה בין הון עצמי מזערי נדרש לקבלת רישיון חברת ביטוח (להלן - **הון עצמי מזערי לקבלת רישיון**) לבין הון עצמי נוסף הנדרש לשמירת יכולתה של חברת ביטוח לקיים את התחייבויותיה למבוטחים (להלן - **הון עצמי נדרש לכושר פירעון**). בעוד שהסמכות לקבוע הון עצמי מזערי לקבלת רישיון נותרה בידי שר האוצר, הסמכות לקבוע הוראות לעניין הון עצמי נדרש לכושר פירעון הועברה לידי הממונה על שוק ההון, לאחר שקיים התייעצות עם הוועדה המייעצת ולאחר שמסר הודעה לוועדת הכספים של הכנסת.

סעיף זה מחליף, אפוא, את הוראות תקנות ההון לעניין הון עצמי נדרש לכושר פירעון של חברת ביטוח, והוא בא לצד תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (הון עצמי מזערי לקבלת רישיון מבטח), התשע"ח-2018 (להלן - **תקנות הון עצמי מזערי לקבלת רישיון מבטח**).

פועל יוצא של המפורט לעיל הם אלה: (1) לעניין הון עצמי מזערי לקבלת רישיון של חברת ביטוח יחולו תקנות הון עצמי מזערי לקבלת רישיון מבטח; (2) לעניין הון עצמי נדרש לכושר פירעון, הוראות סעיף זה יחולו על חברת ביטוח שאינה כפופה להוראות סימן ב' לפרק זה ("משטר כושר פירעון כלכלי"), ואילו על חברת ביטוח הכפופה למשטר כושר פירעון כלכלי, הן יחולו עד למועד קבלת אישור הממונה כי ביצעה ביקורת רואה חשבון על יישום הוראות משטר כושר פירעון כלכלי.

יודגש כי בסעיף זה עוגנו, ככל הניתן, ההסדרים הקיימים בתקנות ההון הנוגעים לעניין הון עצמי נדרש לכושר פירעון, מבלי שבוצעו בהם שינויים, ונוספו לו רק ההסדרים המחויבים ליישום משטר כושר פירעון כלכלי כמתואר לעיל. כמו כן, תוקנו הגדרות הנוגעות לענפי הביטוח, על מנת להתאימן להגדרות שנקבעו בתקנות הון מזערי לקבלת רישיון מבטח.

תחולה ותחילה

הוראות חוזר זה יחולו על כל חברות הביטוח כהגדרתן בסימן זה. תחילתו של סעיף זה מיום 4.3.2018.

² חוזר ביטוח 2020-1-16 "תיקון החוזר המאוחד - משטר כושר פירעון חשבונאי" (14.10.2020).

כללי

חוזר זה מתקן את הסכומים שהופיעו תחת סעיף 2 "חישוב הון עצמי נדרש לכושר פירעון", אשר הופיעו בתקנות ההון, ולא הוצמדו למדד המחירים לצרכן נכון למועד פרסום החוזר כפי שנדרש בהתאם לתקנה 15 לתקנות ההון.

תחולה ותחילה

הוראות חוזר זה יחולו על כל חברות הביטוח כהגדרתן בסימן זה. תחילתו של סעיף זה מיום 4.3.2018.

ביטוח מפני אחריות כלפי צד שלישי וביטוח מפני אחריות למוצרים פגומים, המנויים בפסקאות (7), (8), (14) ו-(22) בסעיף 1א להודעת ענפי ביטוח;

"ביטוח חיים" - ביטוח חיים מקיף, ביטוח חיים-סיכון בלבד וביטוח חיים קבוצתי הדדי, המנויים בפסקאות (1), (2) ו-(4) בסעיף 1א להודעת ענפי ביטוח;

"ביטוח כללי" - ביטוח שאינו ביטוח חיים ואינו ביטוח בריאות;

"ביטוח משותף" - מתן כיסוי למבוטח על ידי מספר מבטחים במשותף על פי פוליסה שעליה חתומים המבטחים המשתתפים, כשכל מבטח אחראי לחלקו בלבד;

"ביטוח נזקי טבע בחקלאות" - ביטוח מפני נזקי טבע בחקלאות המנוי בפסקה (21) בסעיף 1א להודעת ענפי ביטוח;

"דוח" - דין וחשבון כספי, שנתי ובינניים, של חברת ביטוח.

"דמי ביטוח" - פרמיה, דמי רישום, דמי פוליסות, ותקבולים אחרים מהמבוטחים המתווספים לפרמיה, למעט דמי אשראי, ולרבות תקבולים כאמור שנתקבלו מחברת ביטוח מנהלת בביטוח משותף אצל חברת ביטוח משתתפת, למעט דמי ביטוח אצל חברת ביטוח מנהלת שנמסרו לחברת ביטוח משתתפת; לעניין זה, **"חברת ביטוח מנהלת"** - חברת ביטוח המנהלת את הביטוח המשותף, מקיימת קשר עם המבוטח בשל ביטוח זה וגובה דמי ביטוח ממנו עבור החברות המשתתפות; **"חברת ביטוח משתתפת"** - חברת ביטוח המשתתפת בביטוח משותף ומקבלת דמי ביטוח באמצעות חברת ביטוח מנהלת;

"דמי ביטוח בשייר עצמי" - דמי ביטוח בניכוי חלקם של מבטחי משנה;

"דמי ביטוח לגביה" - דמי ביטוח של מבטחים וסוכני ביטוח, כולל שטרות ובטחונות אחרים, אשר חברת ביטוח זכאית להם אך טרם קיבלה אותם, וכן הלוואות לכיסוי דמי ביטוח לגביה, בתוספת דמי גביה מראש שקוזזו כנגד דמי ביטוח לגביה;

"הודעת ענפי ביטוח" - הודעת הפיקוח על עסקי ביטוח (ענפי ביטוח), התשמ"ה-1985;

"הון ראשוני" - סך כל אלה:

(1) הון מניות מונפק ונפרע;

(2) פרמיה ששולמה בעת הנפקת מניות;

(3) יתרת עודפים;

(4) קרנות הון;

(5) מכשירי הון ראשוני מורכב ומכשירי הון רובד 1 נוסף כפי שהוגדרו בהוראות חוזר ביטוח

3-1-2011 "הרכב הון עצמי מוכר של מבטח" (4.8.2011) (להלן – **חוזר הרכב הון עצמי**)³

ובהוראות חלק ב' בנספח לסימן ב' בפרק זה ("משטר כושר פירעון כלכלי") לפי הענין, ובכל חוזר אחר שיחליף אותם (להלן - חוזרי הרכב הון);

"הון משני" - כתבי התחייבות וכן רכיבים אחרים והכל בהתחשב, בין השאר, בנדחותם מפני התחייבויות אחרות של חברת ביטוח, בזמינותם, ביכולתו של המבטח לספוג הפסדים וכן במשך התקופה והתנאים לפירעונם, והכל בהתאם להוראות חוזרי הרכב הון לענין הון משני מורכב והון

³ יובהר כי הגדרת "הון עצמי מינימאלי נדרש" בחוזר הרכב הון עצמי מתייחסת להגדרת "הון עצמי נדרש לכושר פירעון" כמשמעותו בסעיף 1(א)(2) בסימן זה, וכן ההגדרות בחוזר חוזר הרכב הון עצמי משלימות את ההגדרות בסעיף 1(א) לסימן זה.

רובד 2 ;

"הון עצמי" - סך ההון הראשוני, ההון המשני וההון השלישוני, לחוזרי הרכב הון ;

"הון שלישוני" - כתבי התחייבות וכן רכיבים אחרים והכל בהתחשב, בין השאר, בנדחותם מפני התחייבויות אחרות של חברת ביטוח, בזמינותם, ביכולתם לספוג הפסדים ובמשך התקופה והתנאים לפירעונם, והכל בהתאם להוראות חוזרי הרכב הון ;

"הלוואות לכיסוי דמי ביטוח לגביה" - הלוואות, לרבות הפרשי הצמדה וריבית עליהן, למבוטחים או לסוכני ביטוח, שמטרתן היא כיסוי דמי ביטוח לגביה, ואשר ניתנו סמוך לתאריך הדו"ח, לתקופה שאינה עולה על שלושה חודשים או בתנאים החורגים מהמקובל במשק ;

"הסכמי ביטוח חיים צמוד" - ההסכמים שבין ממשלת ישראל לבין חברות ביטוח חיים מכוח חוק מילווה חברות ביטוח, בדבר השקעה באיגרות חוב ;

"חברה ממשלתית" - לרבות "חברת בת ממשלתית" ו"חברה מעורבת", כהגדרתן בחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975 ;

"חברת ביטוח" - מבטח כהגדרתו בחוק הפיקוח על הביטוח, למעט מבטח שקיבל רישיון לפי סעיף 15(א) לחוק האמור ולמעט מבטח שקיבל את אישור הממונה שביצע ביקורת על יישום הוראות סימן ב' בפרק זה ("משטר כושר פירעון כלכלי"), החל ממועד אישור הממונה ;

"מבטח הדדי" - חברה בעלת רישיון לעסוק בענף ביטוח חיים קבוצתי הדדי בלבד, המנוי בפסקה (4) בסעיף 1א בהודעת ענפי ביטוח, אשר כל מבטח בה הוא יחיד בקבוצת מבטחים וחבר בחברה, וכל חבר בה הוא מבטח כאמור ;

"מבטח חוץ" - מבטח שקיבל רישיון מבטח חוץ לפי סעיף 15(א)(2) לחוק הפיקוח על הביטוח ;

"נכס" - רכוש, בין מקרקעין ובין מיטלטלין וכל זכות או טובת הנאה ראויות או מוחזקות, בין שהם בישראל ובין שהם מחוץ לישראל ;

"נכסים בלתי מוכרים" - נכסים ויתרות חובה אלה :

(1) נכסים המוחזקים כנגד התחייבויות שאינן תלויות תשואה בניגוד לתקנות כללי השקעה או בניגוד להוראות הממונה, בניכוי עתודה למס שנוצרה בשלם ;

(2) הוצאות נדחות, למעט הוצאות נדחות בביטוח חיים ובביטוח כללי ;

(3) יתרות חובה של חברות ביטוח או תוכני ביטוח בקשר לעסקים שנתקבלו מחו"ל או נמסרו לחו"ל, כולל עסקי ביטוח משנה ולמעט פיקדונות המוחזקים בידי החברה המוסרת לפי הסכם ביטוח משנה, אשר חלפו 12 חודשים או יותר ממועד הפרעון של אותם חובות ; לעניין זה, **"תוכן ביטוח"** - תושב חוץ העוסק בתיווך בענייני ביטוח בין מבטח מחוץ לארץ או מבטח מחוץ לארץ לבין מבטח ישראלי ;

(4) דמי ביטוח לגביה הנובעים מפוליסות שתחילת תוקפן 12 חודשים לפחות לפני תאריך הדוח ;

(5) דמי ביטוח לגביה מעסקי ביטוח חיים בסכום העולה על דמי הביטוח שמועד פרעונם בחודש האחרון בתקופת הדוח ;

(6) השקעות חברה-בת או חברה כלולה בחברה-האם, לרבות השקעות כאמור בדרך של רכישת מניות בבורסה וכן יתרות חובה של חברות אלו אצל חברת האם שלהן שנוצרו שלא במהלך עסקי ביטוח רגילים ; לעניין זה, **"חברה-בת"**, **"חברה כלולה"** - כהגדרתן בתקני דיווח כספי

בינלאומיים (IFRS).

(7) חובות רעים שלא נזקפו להוצאות ;

"פרמיה" - לרבות פרמיה פורטופוליו ;

"רבעון" - תקופה של שלושה חודשים המסתיימת ביום האחרון של החודש השלישי (רבעון ראשון), השישי (רבעון שני), התשיעי (רבעון שלישי), והשנים עשר (רבעון רביעי) של כל שנה ;

"תאריך הדוח" - היום האחרון של התקופה שאליה מתייחס הדוח ;

"תקנות כללי השקעה" - תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012 ;

"תקנות הון עצמי מזערי" - תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (הון עצמי מזערי הנדרש לקבלת רישיון מבטח), התשע"ח-2018 ;

(2) חישוב הון עצמי נדרש לכושר פירעון

הון עצמי נדרש לכושר פירעון מחברת ביטוח בתאריך הדוח בשקלים חדשים לא יפחת מסכום כל אלה :

(1) הגבוה מבין שלושת הסכומים שלהלן :

(א) סכום ההון הראשוני לפי תקנות הון עצמי מזערי ;

(ב) סכום המורכב מאלה :

(1) 10% מדמי הביטוח בביטוח כללי ובביטוח בריאות, למעט ביטוח סיעודי וביטוח אובדן כושר עבודה, שנרשמו בספרי חברת הביטוח ב-12 החודשים שקדמו לתאריך הדוח עד לתקרת דמי ביטוח של 82 מיליון שקלים חדשים ;

(2) 5% מדמי הביטוח בביטוח כללי ובביטוח בריאות, למעט ביטוח סיעודי וביטוח אובדן כושר עבודה, שנרשמו בספרי חברת ביטוח ב-12 החודשים שקדמו לתאריך הדוח מעל לתקרה האמורה בפסקת משנה (1) ;

(3) 7.5% מדמי הביטוח בשייר עצמי בביטוח כללי ובביטוח בריאות, למעט ביטוח סיעודי וביטוח אובדן כושר עבודה, שנרשמו בספרי חברת ביטוח ב-12 החודשים שקדמו לתאריך הדוח ;

(ג) סכום שני אלה :

(1) 20% מיתרת תביעות תלויות בשייר עצמי בביטוח כללי ובביטוח בריאות, למעט ביטוח סיעודי וביטוח אובדן כושר עבודה, בשייר עצמי עד לתקרת תביעות של 450 מיליון שקלים חדשים ;

(2) 12% מיתרת תביעות תלויות בשייר עצמי בביטוח כללי ובביטוח בריאות, למעט ביטוח סיעודי וביטוח אובדן כושר עבודה, מעל לתקרה האמורה בפסקת משנה (1) ;

(2) סכום המורכב משלושת המפורטים להלן :

(א) סך כל הוצאות הרכישה הנדחות כפי שנרשמו בספרי חברת ביטוח בשל פוליסות

ביטוח בריאות ארוך טווח ופוליסות ביטוח חיים שהונפקו החל ביום ז' בטבת התשס"ד (1 בינואר 2004); לעניין זה, "ביטוח בריאות ארוך טווח" - למעט פוליסות לביטוח קבוצתי ותאונות אישיות;

(ב) סך כל הוצאות הרכישה הנדחות כפי שנרשמו בספרי חברת ביטוח החל ביום כ' בטבת התשס"ה (1 בינואר 2005), בשל פוליסות ביטוח חיים, ביטוח סיעודי או אבדן כושר עבודה שהונפקו עד יום ו' בטבת התשס"ד (31 בדצמבר 2003);

(ג) לענין הוצאות הרכישה הנדחות כפי שנרשמו בספרי חברת ביטוח עד יום י"א בתמוז התשס"ד (31 בדצמבר 2004), בשל פוליסות ביטוח חיים, ביטוח סיעודי או אבדן כושר עבודה שהונפקו עד יום ו' בטבת התשס"ד (31 בדצמבר 2003) סך שני אלה:

(1) 30% מסך כל הוצאות הרכישה הנדחות כפי שנרשמו בספרי חברת ביטוח;

(2) 55% מההפרש שבין סך כל הוצאות הרכישה הנדחות כפי שנרשמו בספרי חברת ביטוח לבין יתרת הוצאות הרכישה הנדחות המוכרות לצורכי מס הכנסה;

ובלבד שבעד חברת ביטוח העוסקת בביטוח חיים, ביטוח סיעודי או אבדן כושר עבודה שסכום ההון הנדרש ממנה לפי פסקה (ב1) או (ג1) גבוה מהסכום הנדרש לפי פסקה (א1), לא יפחת, סך כל הסכומים לפי פסקאות (2)(א), (ב) ו-(ג1) מ- 22 מיליון שקלים חדשים;

(3) סכום הנכסים הבלתי מוכרים;

(4) ההפרש שבין הערך הנוכחי של התחייבויות חברת ביטוח בשל תכניות ביטוח חיים מבטיחות תשואה, שאין כנגדן או כנגד חלקן איגרות חוב מיועדות, לבין הערך הנוכחי של הנכסים המוחזקים כנגדן, כשהם מחושבים על פי שווים ההון, אך לא פחות מ-2% מסכום התחייבויות המבטח בשל תכניות אלה;

לעניין זה, "תכניות ביטוח מבטיחות תשואה" - תכניות ביטוח חיים המעניקות למבוטח תשואה מובטחת וחברת הביטוח אינה זכאית על פיהן לאיגרות חוב מיועדות;

(5) הגבוה מבין הסכומים שלהלן:

(א) הסכום המורכב מאלה:

(1) 10% מדמי הביטוח בביטוח סיעודי שנרשמו בספרי חברת ביטוח ב-12 החודשים שקדמו לתאריך הדוח עד לתקרת דמי ביטוח של 15 מיליון שקלים חדשים;

(2) 5% מדמי הביטוח בביטוח סיעודי שנרשמו בספרי חברת ביטוח ב-12 החודשים שקדמו לתאריך הדוח מעל התקרה האמורה בפסקת משנה (1);

(3) 7.5% מדמי הביטוח בשייר עצמי בביטוח סיעודי שנרשמו בספרי חברת ביטוח ב-12 החודשים שקדמו לתאריך הדוח;

(ב) סכום שני אלה:

- (1) 20% מיתרת תביעות תלויות בביטוח סיעודי בשייר עצמי עד לתקרת תביעות של 75 מיליון שקלים חדשים ;
- (2) 12% מיתרת תביעות תלויות בביטוח סיעודי בשייר עצמי מעל לתקרה האמורה בפסקת משנה (1) ;
- לענין פסקת משנה זו, "תביעות תלויות" - לרבות סכום ההפרשה בשל תביעות בתשלום.
- (6) הגבוה מבין הסכומים שלהלן :
- (א) הנמוך מבין אלה :
- (1) סכום העתודה לסיכונים מיוחדים כפי שנרשם בדוח לשנת המס 2006 שהגישה חברת ביטוח לפי סעיף 131 לפקודת מס הכנסה ;
- (2) 0.17% מהסכום בסיכון הקיים לחברת ביטוח ביום " בטבת התשס"ז (31 בדצמבר 2006) ;
- (ב) 0.17% מהסכום בסיכון הקיים לחברת ביטוח בתאריך הדוח ; ואולם אם חל גידול או קיטון בסכום בין תקופת דיווח אחת לקודמתה, תידרש חברת ביטוח להגדיל או להקטין לפי העניין את סכום ההון הנדרש לפי פסקת משנה זו בחלקים שווים על פני תקופה של חמש שנים ; בפסקה זו, "הסכום בסיכון" - סך כל סכומי הביטוח בחוזי ביטוח למקרה מוות שהתקשרה בהם חברת ביטוח, בניכוי העתודה שנצברה בשל אותם חוזי ביטוח, למעט הסכום שבטוח בביטוח משנה ;
- (7) סכום המכפלות של כל נכס המוחזק כנגד התחייבויות חברת ביטוח שאינן תלויות תשואה, בשיעור שנקבע לו בנספח א', למעט נכסים שחברת הביטוח נדרשת להעמיד בשלם הון עצמי נוסף לפי הוראות אלה וכן נכסים המוחזקים כנגד עודפי ההון שמעבר להון עצמי נדרש לכושר פירעון ; הבהרות ליישום סעיף זה - ראו בנספח ד'.
- (8) סכום העלויות שבהן תישא חברת ביטוח בשל נזקים עקב אסון טבע בביטוח כללי ובביטוח בריאות, זולת ביטוח סיעודי וביטוח אובדן כושר עבודה, בניכוי חלקם של מבטחי משנה ; לעניין פסקה זו ופסקה (9) "**אסון טבע**" - תופעת טבע בעלת היקף חריג, עוצמה חריגה או משך חריג, או הצטברות חריגה של תופעות טבע ; "**חלקם של מבטחי משנה בסכום החשיפה לאסון טבע**" - כפי שיחושב על פי שיעור הנזק המרבי שקבעה חברת ביטוח, ובלבד שיחושב בשל אירוע המתרחש לכל היותר אחת ל-250 שנים ;
- (9) סכום המכפלות של חלקם של מבטחי משנה בסכום החשיפה לאסון טבע בביטוח כללי ב-25% מהשיעורים הקבועים בנספח א' לגבי חוב של מבטחי משנה בהתאם לדירוגם ;
- (10) הון נדרש בשל סיכון תפעולי יהא הגבוה מבין שני אלה :
- (א) סכום כל אלה :
- (1) 3% מדמי ביטוח שהרוויחה חברת ביטוח בביטוח חיים שאינו תלוי תשואה כפי שנרשמו בספרי החברה ב-12 החודשים שקדמו לתאריך הדוח ;
- (2) 2% מדמי ביטוח שהרוויחה חברת ביטוח בביטוח כללי כפי שנרשמו בספרי

החברה ב-12 החודשים שקדמו לתאריך הדוח ;

- (3) 2% מדמי ביטוח שהרוויחה חברת ביטוח בביטוח בריאות, למעט כיסויים ביטוחיים לפי ענפים אלה שהם חלק מפוליסת ביטוח חיים. כפי שנרשמו בספרי החברה ב-12 החודשים שקדמו לתאריך הדוח ;
- (4) 25% מהוצאות הנהלה וכלליות שנרשמו בספרי חברת ביטוח ב-12 החודשים שקדמו לתאריך הדוח בשל ביטוח חיים תלוי תשואה ;

(ב) סכום כל אלה :

- (1) 0.3% מההתחייבויות הביטוחיות בביטוח חיים שאינו תלוי תשואה ;
- (2) 2% מההתחייבויות הביטוחיות בביטוח כללי ;
- (3) 0.2% מההתחייבויות הביטוחיות בביטוח בריאות למעט כיסויים ביטוחיים לפי ענפים אלה שהם חלק מפוליסת ביטוח חיים ;
- (4) 25% מהוצאות הנהלה וכלליות שנרשמו בספרי המבטח ב-12 החודשים שקדמו לתאריך הדוח בשל ביטוח חיים תלוי תשואה ;
- הבהרה ליישום סעיף זה - ראו בנספח ה'.

(3) הון עצמי נדרש בשל שליטה בחברות מנהלות ובחברות ביטוח

הון עצמי נדרש מחברת ביטוח בעלת שליטה בחברות מנהלות, בפעילות של קופת גמל, ובחברות העוסקות בביטוח בישראל (להלן - **חברות נשלטות**) לא יפחת בתאריך הדו"ח מסכום המורכב מכל אלה :

- (1) הסכום הנדרש לפי סעיף 2 שעניינו "חישוב הון נדרש לכושר פירעון" ;
- (2) הסכום המתקבל מהכפלת ההון העצמי הנדרש של כל אחת מהחברות הנשלטות בשיעור ההחזקה של חברת הביטוח בהן, ובתוספת 65% מיתרת ההפרש המקורי המתייחסת לרכישת חברות אלה או לרכישת פעילות קופת גמל.

(4) הון עצמי נדרש לכושר פירעון של חברה ממשלתית העוסקת בביטוח נזקי טבע בחקלאות

על אף האמור בסעיף 2 שעניינו "חישוב הון נדרש לכושר פירעון", הון עצמי נדרש לכושר פירעון מחברת ביטוח שהיא חברה ממשלתית שלפחות 90% מדמי הביטוח שלה הם בענף נזקי טבע בחקלאות, לא יפחת מהון עצמי מזערי נדרש מחברה ממשלתית לקבלת רישיון מבטח בענף נזקי טבע בחקלאות לפי תקנות הון עצמי מזערי.

(5) הון עצמי נדרש לכושר פירעון מחברה ממשלתית העוסקת בביטוח אשראי

על אף האמור בסעיף 2 שעניינו "חישוב הון נדרש לכושר פירעון", הון עצמי נדרש לכושר פירעון מחברת ביטוח שהיא חברה ממשלתית העוסקת בביטוח אשראי בלבד לא יפחת מהון עצמי מזערי נדרש מחברה העוסקת בביטוח כללי שאינו ביטוח חבויות לפי תקנות הון עצמי מזערי ; לעניין זה, **"ביטוח אשראי"** - ביטוח אשראי, ביטוח סיכוני סחר חוץ ומתן ערבויות המנויים בפסקאות 20, 23 ו-24 בסעיף 1א בהודעת ענפי ביטוח ;

(6) הון עצמי נדרש לכושר פירעון מחברה העוסקת בביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא בלבד

על אף האמור בסעיף 2 שעניינו "חישוב הון נדרש לכושר פירעון", הון עצמי של חברת ביטוח העוסקת בביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא בלבד לא יפחת מהסכום הגבוה מבין אלה:

- (1) הון עצמי מזערי נדרש מחברה העוסקת בביטוח כללי לפי תקנות הון עצמי מזערי;
- (2) הסכום המצטבר של ההון המינימלי הנדרש לכל הלוואה בודדת, בתוספת הסכום המצטבר של ההון המינימלי הנדרש לכל תיק אשראי למגורים.

בפסקה זו -

"הון עצמי" - בתוספת עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל;

"הון מינימלי נדרש להלוואה בודדת" - יתרת סכום ההלוואה המבטחת בניכוי ביטוח משנה כשהיא מוכפלת בשיעור ההון המינימלי הנדרש להלוואה לפי נספח ב';

"הון מינימלי לתיק אשראי למגורים" - סך כל סכומי ההון הנדרשים לכל ההלוואות הכלולות בתיק אשראי למגורים;

"סכום ההון הנדרש להלוואה הכלולה בתיק אשראי למגורים" - יתרת סכום ההלוואה הכלולה בתיק אשראי למגורים, בניכוי ביטוח משנה, כשהיא מוכפלת בשיעור ההון המינימלי הנדרש לאותה הלוואה, לפי נספח ג';

"תיק אשראי למגורים" - קבוצה של הלוואות המבטחות כיחידה אחת, ואשר נקבע לה שיעור הפסד מרבי מצטבר.

(7) הון עצמי נדרש לכושר פירעון ממבטח הדדי

על אף האמור בסעיף 2 שעניינו "חישוב הון נדרש לכושר פירעון", הון ראשוני של חברת ביטוח שהיא מבטח הדדי לא יפחת מהגבוה מבין אלה:

- (1) ההון המזערי הנדרש ממבטח בביטוח חיים לפי תקנות הון עצמי מזערי;
- (2) 0.6% מסך כל תגמולי הביטוח שהיו משתלמים לכלל המבוטחים אצל המבטח אילו כל מקרי הביטוח קרו בתאריך הדוח.

(8) עודף נכסים על התחייבויות שעל מבטח חוץ להחזיק בישראל

(א) מבטח חוץ יחזיק, בחשבון מיוחד בישראל בתאריך הדוח, עודף נכסים על התחייבויות שלא יפחת מסך הסכומים הנדרשים לפי סעיף 2 שעניינו "חישוב הון נדרש לכושר פירעון".

(ב) על אף האמור, עודף נכסים על התחייבויות מינימלי הנדרש ממבטח חוץ העוסק בביטוח כללי, שאינו ביטוח חבויות, או בביטוח בריאות קצר טווח, שהיקף דמי הביטוח השנתיים שלו אינו עולה על 15 מיליון שקלים חדשים - 50% מהתחייבויותיו בישראל ובלבד שלא יפחתו מההון המזערי הנדרש לקבלת רישיון מבטח חוץ לפי תקנות הון עצמי מזערי.

(9) הקלות בשל הוצאות לפיתוח מערכת מידע

הממונה רשאי לאשר לחברת ביטוח שהציגה תכנית לפיתוח מערכת מידע, לחשב את ההון העצמי המינימלי הנדרש לפי הוראות אלה כך שתקופת ההפחתה של ההוצאות בשל פיתוח מערכת כאמור תהיה כפולה מתקופת ההפחתה החשבונאית.

(10) הגדלת הון

(א) היה הונה העצמי של חברת ביטוח בתאריך הדו"ח או עודף נכסים על התחייבויות אצל מבטח חוץ קטן מהאמור בהוראות אלה, חייבת היא להגדילו עד לסכום האמור בהוראות אלה או להקטין את היקף עסקיה בהתאמה, לפי העניין, עד מועד פרסום הדוח.

(ב) על אף האמור בסעיף (א) -

(1) בנסיבות מיוחדות רשאי הממונה לדחות את מועד השלמת ההון.

(2) היה הונה העצמי של חברת ביטוח ממשלתית בתאריך הדוח קטן מהאמור בהוראות אלה, בשל העובדה שחדל להתקיים לגביה האמור בסעיפים 1(א)(4) ו-5(5) לסימן זה, חייבת היא להגדילו עד לסכום האמור בהוראות אלה תוך 3 שנים מהמועד שחדלו להתקיים לגביה הסעיפים האמורים (להלן - **היום הקובע**), ובלבד שההפרש האמור יושלם כדלקמן:

(א) לפחות 30% מההפרש יושלמו תוך שנה מהיום הקובע;

(ב) לפחות 60% יושלמו תוך שנתיים מהיום הקובע.

נספח א'

(לסעיף 1(א)(7) ו-9) בסימן א' בפרק 2, חלק 2, שער 5 של החוזר המאוחד)

נכסים המוחזקים כנגד התחייבויות המבטח שאינן תלויות תשואה

1. הגדרות לנספח זה -

"איגרת חוב של מדינת ישראל" - איגרת חוב שמנפיקה המדינה לפי חוק מילווה המדינה, התשל"ט-1979, לפי חוק מילווה פיתוח, התש"ך-1960, לפי חוק נכסי המדינה, התשי"א-1951, או לפי חוק מילווה קצר מועד, התשמ"ד-1984, ואשר נסחרת בבורסה, בבורסה זרה או בשוק מוסדר;

"דירוג" - דירוג חוב בישראל שנקבע על ידי חברה מדרגת שאישר הממונה או לפי מודל דירוג פנימי שאישר הממונה;

"דירוג בין-לאומי" - דירוג חוב מחוץ לישראל שנקבע על ידי חברה מדרגת שאישר הממונה;

"הלוואה לדירוג" - הלוואה שניתנה כנגד מישכון דירת מגורים, בלבד שלא ניתנה למטרת עסק;

"חוב" - לרבות פיקדון, הלוואה, איגרת חוב וכן ערבות בניכוי סכומים שהועברו למבטחי משנה, כשהיא מוכפלת בשיעורים המפורטים בסעיף 3 בנספח זה;

"חוב של מבטחי משנה" - יתרות החובה של מבטח המשנה אצל חברת ביטוח, לרבות חלקו של מבטח המשנה בתביעות התלויות ובעתודה לסיכונים שטרם חלפו של חברת ביטוח, והכל בניכוי חלקם של מבטחי משנה בעתודות עודף הכנסות על הוצאות, יתרות זכות ופיקדונות של מבטח המשנה אצל חברת ביטוח ובניכוי סכום כתבי האשראי שניתנו כנגד חובו של מבטח המשנה;

"חייבים" - למעט חובות של רשויות המדינה;

"נכס ייחוס של קרן נאמנות או תעודת סל" - מדד או נכס שלהערכת ועדת ההשקעות שאינן תלויות תשואה צפוי כי לשינויים בו תהיה ההשפעה הגדולה ביותר על תשואתן של קרן הנאמנות או של תעודת הסל, לפי העניין;

"סוכן לווה" - סוכן ביטוח אשר ניתנה לו הלוואה בהתאם להוראות הממונה ואשר קיים הסכם בכתב בינו לבין המבטח לפי הוראות סעיף 30 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981;

"ערבות פורמלית" - התחייבות על חשבון לקוחות מסוגים אלה:

(1) ערבות לבית משפט;

(2) ערבות שניתנה במסגרת מכרז, הבאה להבטיח עריכת חוזה עם מזמין המכרז אם המשתתף יזכה בו;

(3) ערבות לטובת מוביל סחורות בים בקשר לשחרור סחורות לפני שהגיעו התעודות הנוגעות להן;

(4) ערבות לטיב העבודה או המוצר וכן לביצוע תיקונים במידת הצורך על ידי ספק של סחורות או שירותים, לרבות קבלן בנייה;

(5) ערבות לרשות מוסמכת בקשר למילוי תנאי רישיונות שהוצאו על פי דין;

"ערבות להבטחת השקעות של רוכשי דירות" - ערבות להבטחת השקעות של רוכשי דירות על פי חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות), התשל"ה-1974;

"ערבות ביצוע" - ערבות הניתנת למזמין לצורך מילוי התחייבויותיו של ספק של סחורות או שירותים, לקבות קבלן בנייה, וזאת על פי חוזה הנערך ביניהם;

"ערבות להזמנת ניירות ערך" - התחייבות למנפיק ניירות ערך שהוצעו לציבור בישראל על פי תשקיף, או לבא מטעמו, לתשלום יתרת סכום הזמנת ניירות ערך שהזמין המבטח, בעבור לקוחותיו ;

"ערבות להבטחת אשראי" - התחייבות על חשבון לקוחות מהסוגים האלה :

(1) ערבות, כתב שיפוי או התחייבות אשראי אחרת לנוותן אשראי או למי שנעשה ערב למילוי התחייבויותיו של מקבל האשראי ;

(2) ערבות לטובת ספק שירותים או סחורות להבטחת תשלומים בעד השירותים או הסחורות שהוא מספק ;

"פרמיה לגבייה בפיגור" - פרמיה לגבייה שחלפו 90 ימים ממועד פירעונה, למעט פרמיה בשל מרכיב חיסכון.

2. סכום ההון הנדרש מחברת ביטוח בשל נכסים המוחזקים כנגד התחייבויות המבטח שאינן תלויות תשואה לא יפחת מסכום המכפלות של ההשקעה בכל נכס בשיעור שנקבע לו בטבלה, כדלקמן :

סוג הנכס	דרישת ההון
הלוואות שניתנו כנגד פוליסות ביטוח חיים איגרות חוב מיועדות הוצאות רכישה נדחות בביטוח כללי	0%
מזומנים ושווי מזומנים חוב של מדינות שדורגו בדירוג (AAA) ושל בנקים מרכזיים במדינות כאמור	0.5%
איגרות חוב של מדינת ישראל	1%
חוב של מדינות בדירוג (A-) ומעלה וחוב של בנקים מרכזיים במדינות כאמור	2%
חוב אחר שדורג בדירוג (AA-) ומעלה, לרבות חוב של מבטחי משנה שדורגו כאמור הלוואות שניתנו לסוכן לווה שכנגדן עומד כבטוחה תזרים מזומנים הנובע מעמלות שצפוי הסוכן לקבל מהמבטח	2.5% או 2% לגבי חוב בדירוג בין-לאומי
חוב אחר בדירוג (A-) או (A2) ומעלה, לרבות חוב של מבטחי משנה שדורגו כאמור	5% או 4% לגבי חוב בדירוג בין-לאומי
חוב בדירוג (BBB-) או (A3) ומעלה, לרבות חוב של מדינות וחוב של מבטחי משנה שדורגו כאמור	7.5% או 6% לגבי חוב בדירוג בין-לאומי
חוב בדירוג נמוך מ-(BBB) או (A3), לרבות חוב של מדינות ושל מבטחי משנה שדורגו כאמור וכן חוב שלא דורג	16%
הלוואה לדיר שוביטחון להחזרתה נרשמה לטובת המבטח משכנתה ראשונה על דירת מגורים, ובלבד שיחס ההלוואה לביטחונות נמוך מ-60% או שהיחס כאמור לאחר מתן כיסוי ביטוחי ביטוח אשראי	5%

	למגורים המובטח במשכנתה נמוך מ-55%
10% 8%	זכויות במקרקעין- מקרקעין מניבים מקרקעין לשימוש עצמי
14%	קרנות נאמנות ותעודות סל- קרנות נאמנות ותעודות סל שנכס הייחוס שלהן מניות, סחורות או נגזרים קרנות נאמנות ותעודות סל שנכס הייחוס שלהן הוא חוב
14%	מניות סחירות
16%	מניות לא סחירות קרנות השקעה לא סחירות חייבים פרמיה לגבייה בפיגור נכסים אחרים

3. שיעור מכפלות לערבות:

שיעור המכפלה	סוג ערבות
20%	ערבות להבטחת השקעות של רוכשי דירות, לאחר שהדירה נמסרה למשתכן ערבות פורמלית
50%	ערבות ביצוע, ערבות להזמנת ניירות ערך
60%	ערבות להבטחת השקעות של רוכשי דירות לפני מסירת הדירה למשתכן
100%	ערבות להבטחת אשראי ערבות אחרת

נספח ב

(להגדרה "הון מינימלי נדרש להלוואה בודדת" בסעיף 1(א)(6) בסימן א' בפרק 2 לחלק 2 בשער 5 של החוזר המאוחד)

יחס הלוואות לבטחונות

1. הגדרות בנספח זה :

"שיעור הכיסוי" - השיעור של תגמולי הביטוח שתשלם חברת ביטוח מתוך סכום ההלוואה הבודדת לסילוק הנזק שייגרם למבוטח מאי-פירעון ההלוואה הבודדת; לענין זה, "הנזק שייגרם למבוטח מאי-פירעון הלוואה בודדת" - ההפרש שבין יתרת ההלוואה לשווי הבטוחה לאותה הלוואה לאחר מימושה;

"יחס הלוואה לבטחונות" - היחס בין סכום ההלוואה הראשוני לשווי הבטוחות הממושכנות בעת מתן ההלוואה; היה כיסוי לנזק ראשון, מכל מקור שהוא, לרבות השתתפות עצמית או ערבות ממשלתית, יחושב יחס ההלוואה לבטחונות לאחר ניכוי הכיסוי לנזק ראשון כאמור, מסכום ההלוואה.

שיעור ההון המינימלי הנדרש לכל הלוואה ייקבע על פי הטבלה הבאה, ובאופן ששיעור הכיסוי יהיה בכפולות של 5%; אם יינתן שיעור כיסוי שונה יחושב שיעור ההון המינימלי על פי יחס ישר בין שתי המדרגות הקרובות.

יחס הלוואה לבטחונות

שיעור הכיסוי	עד 50%	50%-75%	מעל 75%
5	0.0500	0.1000	0.2000
10	0.1000	0.2000	0.4000
15	0.1500	0.3000	0.6000
20	0.2000	0.4000	0.8000
25	0.2500	0.5000	1.0000
30	0.2750	0.5500	1.1000
35	0.3000	0.6000	1.2000
40	0.3250	0.6500	1.3000
45	0.3375	0.6750	1.3500
50	0.3500	0.7000	1.4000
55	0.3750	0.7500	1.5000
60	0.3875	0.7750	1.5500
65	0.4000	0.8000	1.6000
70	0.4125	0.8250	1.6500
75	0.4375	0.8750	1.7500
80	0.4500	0.9000	1.8000
85	0.4625	0.9250	1.8500

1.9000	0.9500	0.4750	90
1.9500	0.9750	0.4875	95
2.0000	1.0000	0.5000	100

נספח ג

(להגדרה "סכום ההון הנדרש להלוואה הכלולה בתיק אשראי למגורים" בסעיף 1(א)(6) בסימן א' בפרק 2, חלק 2, שער 5 של החוזר המאוחד)

הגדרות בנספח זה:

"הנזק הנגרם למבוטח מאי-פירעון מצטבר של הלוואות הכלולות בתיק אשראי למגורים" - ההפרש שבין סכום היתרות של ההלוואות שבתיק האשראי למגורים לשווי סך כל הבטוחות לאותן ההלוואות לאחר מימושן;

"שיעור הפסד מרבי מצטבר לתיק אשראי למגורים" - השיעור המרבי של תגמולי הביטוח שישלם המבטח מתוך יתרת ההלוואות המבוטחות בתיק אשראי למגורים לסילוק הנזק הנגרם למבוטח מאי-פירעון מצטבר של הלוואות מבוטחות, כשהוא מחושב מיום תחילת הביטוח;

"יחס הלוואה לביטחונות" - כהגדרתו בתוספת השניה;

שיעור ההון המינימלי הנדרש לכל הלוואה הכלולה בתיק אשראי למגורים ייקבע על פי הטבלה הזו; אם שיעור ההפסד המרבי המצטבר או שיעור ההפסד המזערי המצטבר שונה מהשיעורים הקבועים בטבלה, יחושב שיעור ההון המינימלי על פי יחס ישר בין שתי המדרגות הקרובות; נקבע שיעור הפסד מזערי לתיק אשראי למגורים, אזי יופחת משיעור ההון המינימלי הנדרש בשל שיעור ההפסד המרבי המצטבר לתיק אשראי למגורים, שיעור ההון המינימלי הנדרש בשל שיעור ההפסד המזערי המצטבר לתיק אשראי למגורים:

שיעור ההון המינימלי הנדרש לכל הלוואה הכלולה בתיק אשראי למגורים			
שיעור הפסד מרבי מצטבר לתיק	כאשר יחס הלוואה לביטחונות עד 50% או כאשר קיים כיסוי ביטוחי ראשוני המקטין את יחס ההלוואה לביטחונות עד 45%	כאשר יחס הלוואה לביטחונות 80% או כאשר קיים כיסוי ביטוחי ראשוני המקטין את יחס ההלוואה לביטחונות בין 45%-ל-75%	כאשר יחס הלוואה לביטחונות מעל 80% ולאחר כיסוי ביטוחי ראשוני גבוה מ-75%
1	0.1500	0.3000	0.6000
5	0.2500	0.5000	1.0000
10	0.3000	0.6000	1.2000
15	0.3250	0.6500	1.3000
20	0.3500	0.7000	1.4000
25	0.3750	0.7500	1.5000
30	0.3875	0.7750	1.5500
40	0.4000	0.8000	1.6000

1.6500	0.8250	0.4125	50
1.7000	0.8500	0.4250	60
1.7500	0.8750	0.4375	70
1.8000	0.9000	0.4500	75
1.8500	0.9250	0.4625	80
1.9000	0.9500	0.4750	90
2.000	1.000	0.5000	100

נספח ד' - הבהרות לעניין הון נדרש בשל נכסים המוחזקים כנגד

התחייבויות חברת ביטוח שאינן תלויות תשואה

(לסעיף 1(א)(7) בסימן א' בפרק 2, חלק 2, שער 5 של החוזר המאוחד)

א. יש לחשב בשלב ראשון את ההון הנדרש בשל כל יתר הדרישות ללא דרישת הון בגין נכסים. בשלב שני, יש להוסיף את ההון הנדרש בשל נכסים המוחזקים כנגד התחייבויות ביטוחיות שאינן תלויות תשואה ובשל התחייבויות אחרות.

ב. לעיתים קיים פער בין סך הנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות תלויות תשואה לבין סך ההתחייבויות תלויות התשואה. פער זה משפיע על דרישות ההון בגין נכסים. לפיכך, אם ישנו עודף נכסים המוחזקים כנגד התחייבויות תלויות תשואה, יש לחשב בגינו דרישת הון נוספת בשיעור של 0.5% מסכום העודף, בדומה לדרישה בגין מזומנים. אם קיים עודף התחייבויות תלויות תשואה על נכסים המוחזקים כנגד התחייבויות אלו, יש להפחית את דרישת ההון בשיעור של 0.5% מסכום הגירעון בנכסים.

ג. קיזוז מכשירים פיננסיים נגזרים מותר רק בהתאם לתקינה החשבונאית. לפיכך, דרישת הון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים תחושב בהתאם לסכום המופיע בצד הנכסים במאזן. למען הסר ספק, מובהר כי אין לקזז חשיפות לצדדים נגדיים שונים. כמו כן, אין לקבוע דרישת הון שלילית בשל יתרה שלילית, אלא להציג את היתרה כהתחייבות.

ד. לעיתים, קרנות השקעה משקיעות רק חלק מהכספים שגייסו, כאשר סכומים שטרם הושקעו הינם התחייבות חוזית של משקיעים להעביר כספים לקרן ("קריאות לכסף"). כיוון שכספים שטרם נקראו מהווים התחייבות בלתי חוזרת, יש להעמיד בגינם הון בשיעור שייקח בחשבון את דרישת ההון בשל השקעה אלטרנטיבית ואת הזמן למימוש ההתחייבות. לפיכך, דרישת ההון תחושב לפי 4% מסכום ההתחייבות להשקעה במסגרת התחייבויות שאינן תלויות תשואה, שיעור זה משקף השקעה אלטרנטיבית במזומנים והסתברות מימוש מיידי של 50%.

ה. דרישת הון בשל נכס חוב או בשל חשיפה למבטח משנה מחושבת על בסיס דירוג חיצוני של חברה מדרגת שאושרה בידי הממונה או על בסיס מודל דירוג פנימי שאושר בידי הממונה. לפיכך, כאשר נקבעו דירוגים שונים על ידי מספר חברות מדרגות, יילקח בחשבון הדירוג הנמוך ביותר. למרות האמור, לגבי מבטחי משנה, הדירוג החיצוני שילקח בחשבון לצורך דרישת ההון יהיה של סוכנות דירוג שתיקבע מראש על ידי כל חברה, בלבד (להלן – "סוכנות ברירת מחדל"). אם לא קיים דירוג של סוכנות ברירת המחדל, יילקח בחשבון הדירוג הנמוך מבין דירוגי סוכנויות הדירוג שאושרו בידי הממונה.

נספח ה' - הבהרה לעניין הון נדרש בשל סיכון תפעולי בהתחייבויות

תלויות תשואה

דרישות הון בשל סיכון תפעולי נגזרות, בין היתר, מסכום הוצאות הנהלה וכלליות בשל ביטוח חיים תלוי תשואה. מאז יישום תקני חשבונאות בינלאומיים, הוצאות הנהלה וכלליות נכללות בשלושה סעיפי הוצאות בדוח כספי: הוצאות תביעות, הוצאות רכישה והוצאות אחרות. יובהר כי בחישוב דרישת הון בגין סיכון תפעולי, הוצאות הנהלה וכלליות בשל ביטוח חיים תלוי תשואה יכללו את שלושת הרכיבים המצוינים לעיל לגבי פוליסות שבהן הכיסוי העיקרי הינו תלוי תשואה (כלומר, יש לקחת את סך הוצאות הנהלה וכלליות ב-12 החודשים האחרונים)⁴.

⁴ מקור: הבהרה שח. 19932-2012 מיום 24 ביולי 2012.